

Asia: VN/538/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi jätelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Yleiset säännökset (Luku 1)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 1 ja sen perusteluista

-

Yleiset velvollisuudet ja periaatteet (Luku 2)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 2 ja sen perusteluista

Luonnoksessa esitetyt muutokset tuotteita koskeviin huolehtimisvelvollisuuksiin, kieltoihin sekä uudelleenkäytön valmistelun edistämiseen nähdään positiivisina ja kiertotaloutta edistävänä.

Muutokset jätteiden erilliskeräysvelvollisuuksiin sekä kiello polttaa tai sijoittaa kaatopaikalle uudelleenkäytön valmistelua ja kierrätystä varten erilliskerättyä jätettä, on erittäin tarpeellinen. Vaatimuksilla voidaan varmistaa jätekuljetusyritysten keräystoiminta jätehuoltomääräysten mukaisesti ja erilliskerätyn jätteen päätyminen kiertoon.

Kunnan vastuulla oleva jätehuolto (luku 5)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 5 ja sen perusteluista

Jätteenkuljetusjärjestelmä:

Lakeuden EKO:n kuntien alueella on ollut sopimusperusteinen ja sittemmin kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus. Siirtyminen kuljetuksissa kaksoisjärjestelmästä ainoastaan kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen pakkausten, biojätteen ja sekajätteen osalta nähdään Lakeuden EKO:n alueella haitallisena ja palveluita sekä kunnan ja kuntalaisten itsemääräämisoikeutta selkeästi heikentävänä muutoksena.

Nykyisessä jätelaissa on jo erittäin merkittäviä vaatimuksia kiinteistön haltijan järjestämälle jätteenkuljetuksen valinnalle. Lakeuden EKO myös seuraa alueen jätehuollon toimivuutta ja hintatasoa jätelain mukaisesti.

Lietteiden osalta näkisimme, että keskitetystä kuljetusten kilpailuttamisesta on hyötyä verrattuna kiinteistön haltijan järjestämään tyhjennyksiin. Tutkimuksissakin on tullut esille, ettei ole tietoa, minne lietteet päätyvät ja kuinka näitä käsitellään, jos käsitellään, ennen omatoimista käyttämistä. Siksi näkisimme, että juurikin tämä jätejäte tulisi olla kunnan kilpailuttamaa sekä tehokkaamman seurannan piirissä. Myös vaatimukset siirtoasiakirjoista täytyisivät nykyistä paremmin. Lisäksi kaksoisjärjestelmästä luopumisen yhtenä perusteluna on käytetty aikaa vieviä valituskäsittelyitä. Ainoastaan sako- ja lietekaivojen jättäminen kaksoisjärjestelmään tulee väistämättä lisäämään näiden osalta käytävien oikeusjuttujen määrää.

Muutos jätehuoltoviranomaiselle annettavista kiinteistöittäisestä jätteenkuljetuksen tiedoista neljännesvuosittain, sähköisesti muokattavassa muodossa, parantaa viranomaisen jätehuoltomääräysten noudattamisen seuraamista ja selkeyttää aikaisempaa pykälän muotoa. Lisäksi biojätteen käsittelystä annettava ilmoitus viranomaiselle yhtenäistää toimintatapoja valtakunnallisesti. Lakeuden EKO:n alueella on 1.3.2019 tullut voimaan jätehuolto-määräyksiin velvoite keittiöbiojätteen kompostoinnin ilmoittamisesta.

Tuottajavastuu ja juomapakkaukset (Luvut 6 ja 7)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 6 ja 7 sekä niiden perusteluista

Kunnan ja pakkausten tuottajien yhteistyö

Lakeuden EKO näkee erittäin hyvänä luonnoksen esitetyt vaatimukset pakkausjätteen erilliskeräykselle. Kuitenkaan esitetty yhteistoiminta kunnan ja pakkauksien tuottajien kesken ei edistä jätehuollon vastuiden yhtenäistämistä, eikä kiertotaloutta ja tämä tulisi säilyttää ennallaan; ainoastaan pakkausten tuottajan järjestämänä sekä kunnan mahdollisuutena täydentävään keräykseen.

Kuluttajienkin kannalta, esitetty yhteistoimintamalli, ei selkeytä jätehuollon järjestämisen rooleja ja on vaikeasti ymmärrettävissä. Samoin luonnos sovittelusta ja yhteistoiminnasta poikkeamisesta, on erittäin byrokraattinen ja toteutuessaan vaikeuttaa jätehuoltojärjestelmien hahmottamista sekä hidastaa varsinaista jätehuollon kehitystyötä.

Pakkausten tuottajien järjestämän aluekeräyspisteiden (RINKI -ekopisteet) määrän vähentäminen, muiden jakeiden kuin muovipakkausten osalta, ei saa vaarantaa pienempien alle 10 000 asukkaan taajamien jo ole-massa olevia keräyspisteitä. Kuntalaisten toiveena on aluekeräyspisteiden lisääminen, millä saavutettaisiin varmasti parempi erilliskerättyjen jätteiden määrä kuin pakkausten keräyksen vastuiden muutoksella.

Muut jätelain pykälät

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen muista luvuista ja niiden perusteluista

-

Muiden lakien muutettavat pykälät (ympäristönsuojelulaki, kemikaalilaki, rikoslaki ja laki rikesakkorikkomuksista)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne ympäristönsuojelulakiin, kemikaalilakiin, rikoslakiin ja ehdotetuista pykälämuutoksista ja niiden perusteluista

-

Asetusyhteenvedo

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätealan asetuksiin ehdotettavien muutosten keskeisestä sisällöstä

Lakeuden EKO näkee kiertotalouden esiin tuomisen jätelaissa sekä vähimmäisvaatimusten kirjaamisen erilliskeräysvelvoitteissa jäteasetuksella tärkeinä.

Suurimmassa osassa Lakeuden EKO:n jätehuoltoyhteistyöaluetta on ollut jätehuoltomääräyksissä lajittelovelvoite kiinteistöissä, joissa on 4 ja yli 4 asuntoa ja loppualueelle on jätehuoltomääräyksissä siirtymäajat ennen jätelain luonnoksessa esitettyihin siirtymäaikojen voimaantuloa. Lisäksi alueellamme ei ole yhtäkään 10 000 asukkaan taajamaa, joten näiltä osin neljässä kunnassa ei lajittelua tai jätehuollon järjestäminen tehostu esitetyin keinoin. Alueellamme jo tehdyillä jätehuollon tehostustoimenpiteillä olemme kehittäneet aluetta huomasti erittäin lyhyessä ajassa. Aluekeräyspisteiden lisääminen erilliskerättävien jättejakeisiin olisi nähdäksemme tehokkaampi keino yhdessä ohjaavan jätemaksupolitiikan kanssa myös meidän alueellamme.

Tiukennus hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan jätteen haltijoiden erilliskeräyksen vaatimukseen täydentää asumisessa käytettävien kiinteistöjen erilliske-räysvaatimuksia ja parantaa kustannustehokkuutta. Pakkausjätteen kerääminen samaa materiaalia olevan jätteen kanssa selkeyttää myös kuntalaisten ohjeistamista.

Vaikutusten arviointi

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne perustelujen luvuista 4.2-5.

Lakeuden EKO:n alueen kunnat ovat yhdessä kehittäneet alueen jätehuoltoa sekä nostaneet kierrätysastetta huomattavasti kiinteistön haltijan järjestämästä jätteenkuljetuksesta huolimatta. Jäteyhteistyölle on asetettu korkeat tavoitteet ja kiertotaloutta tuodaan esiin alueen kehittämisessä. Luonnoksen esityksen jäädessä voimaan siirtyy kuntien jätehuoltoon käyttämät resurssit takaisin jälleen kilpailutuksiin ja järjestelmämuutoksiin, pois suunnitellusta ja hyvin edenneestä kehitystyöstä.

Lakeuden EKO:n näkemyksen mukaan alueella toimivat jätekuljetusyritykset ovat kehittäneet palveluitaan ja pystyvät tarjoamaan asukkaalle kattavasti kiinteistöittaisen erilliskeräyksen sekä luotettavan jätteenkuljetuksen. Vaikkakin jätekuljetukset pilkkotaisiin hankintalain mukaisesti, on yhteisen jätehuollon alueella niin pieniä kuntia, että pilkkominen tapahtuisi kuntarajojen mukaisesti. Lakeuden EKO:n toiminta-alueella on neljä kuntaa ja operoivia jätteenkuljetusyrityksiä viisi. Jätekuljetusten siirtyminen kunnan kilpailuttamaksi tarkoittasi parhaimmassakin tapauksessa vähintään yhden yrityksen liiketoiminnan osan menettämistä ja mahdollista liiketoiminnan loppumista. Myös kuntalaisilta saaduista palautteista sekä tehdyistä kyselyistä on noussut selkeästi toive oman tutun ja ”paikallisen” jätekuljetusyrityksen toiminnan säilyttämisestä.

Luonnoksessa on esitetty siirtymäajaksi kunnan järjestämän jätehuollon pakkausten ja biojätteen osalta 2 vuotta ja sekalaisen yhdyskuntajätteen osalta 5 vuotta. Kuljetusten kaksivaiheinen siirtymäaika sekoittaa vastuunjakoja entisestään ja vaikeuttaa valvontaan. Lyhyen aikavälin useat eri kilpailutukset veisivät tarpeettomasti kunnan resursseja jätehuollon kehittämisestä, tiedottamisesta, neuvonnasta ja muusta asiakaspalvelusta sekä nostaisivat kiinteistöjen jätehuollon kustannuksia.

Yrityksillä on alueemme käytössä suurimmaksi osaksi useampikammioisia keräysautoja, joihin biojätettä ja sekajätettä kerätään yhtä aikaa. Biojätteen mahdollinen siirtyminen toiselle yritykselle ei tehosta keräystä vaan päinvastoin lisää jätteenkuljetusyritysten kustannuksia ja päästöjä. Pahimmassa tapauksessa samalla kiinteistöllä voi käydä kolmekin eri autoa. Toisaalta kahden vuoden päästä kaikkien jätejakeiden kilpailuttaminen tulee eteen liian nopeasti sekä kunnille että varmasti osalle jätteenkuljetusyrityksiä ja siksi näkisimme, että kaikkien jätejakeiden osalta tulisi olla vähintään viiden vuoden siirtymäaika.

Valtakunnallisesti ei ole kehitetty kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta, eikä ole selvitetty keinoja siinä olevien heikkouksien poistamisesta. Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa voidaan saavuttaa vähintään yhtä hyvät ja joiltain osilta jopa paremmat tulokset kestävä kehityksen ja kiertotalouden sekä kierrätystavoitteiden näkökulmasta. Markkinoilla ei ole ollut myöskään saatavilla valmiita ohjelmistoja, joilla viranomaisella voisi seurata jätehuoltomääräysten toteutumista tehokkaasti sekä kuntalainen asioida sähköisessä muodossa, kun taas ajonohjausjärjestelmät ovat erittäin kehittyneitä.

Muuta

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne perusteluiden muista osista ja muista mahdollisista asioista

Taustaselvityksessä ”Yhdyskuntajätteen erilliskeräysvaihtoehtojen vaikutusten arviointi”, LCA Consulting Oy on esittänyt lähtökohtana ainoastaan yksikammioisella keräysautolla tehdyn jätteenkuljetuksen. EKO:n alueella 80 % jätekuljetusyrityksistä on käytössä monikammioiset autot ja koko jätehuollon yhteistyöalueella voi valita kiinteistökohtaisen lajittelun erilliskerätyille jättejakeille. Selvitys ei täten anna oikeaa kuvaa kiinteistön lajittelun tehostamista ja kierrätystavoitteiden saavuttamisesta.

Lisäksi Lakeuden EKO haluaa kiinnitettävän huomiota erilliskerättyjen jakeiden jatkokäsittelyn kapasiteetin varmistamiseen. Toimintaketju erilliskeräyksestä uusiokäyttöön tulisi olla balanssissa. Erilliskeräysvelvoitteiden kiristytessä ja uusien jättejakeiden mukaan ottamisessa tulisi erityisesti varmistua, että erillis-kerätylle materiaalille on myös käyttäjiä ja tasainen tarve. Esimerkiksi erilliskerätyn tekstiilijätteen saaminen eteenpäin, jos hyötykäyttäjää tai tarvetta ei Suomesta löydy. Erilliskerätyt määrät tulevat olemaan isoja. Tällä hetkellä uusiomateriaalien käyttäjiä on liian vähän, osaltaan tekniikan puutteen ja osaamisen, osaltaan myös neitseellisten raaka-aineiden tai ulkomailta tuotavien raaka-aineiden edullisempien hintojen vuoksi. Myöskään erilliskerättyjä materiaalia jatkojalostavia laitoksia ei sijaitse tasaisesti maassamme, jolloin pitkät välimatkat nostavat kuljetuskustannuksia ja voivat tehdä kierrätyksestä mahdotonta. Erilliskerätyn jätteen hinta tulisi olla aina kilpailukykyinen verrattuna neitseelliseen raaka-aineeseen.

Jätehuoltoyrityksille tulisi sallia mahdollisuus ylittää tarvittaessa jätelain 145 a §:ssä asetetut rajat, jos jätteelle ei lähialueella ole muita vastaanottopaikkoja /hyödyntäjiä. Moni jätehuoltoyritys on investoinut jätteenkäsittelylaitoksiin, joihin markkinoilla toimivat jätealan yrittäjät eivät voi isojen investointien ja toisaalta myös ympäristöluvan saamisen mahdottomuuden takia rakentaa. Jätelain tulisi osaltaan varmistaa koko Suomen kattava yhtenäinen jätteiden vastaanotto ja kierrättämismahdollisuudet.

Lakeuden EKO:n alueella on pystytty nostamaan merkittävästi kaikkia erilliskerättäviä jättejakeiden määriä. Myöskin jätehuoltomääräysten erilliskeräys vaatimusten ulkopuolella olevien kiinteistöjen vapaaehtoinen pakkauksien sekä biojätteen kiinteistöittäinen keräys on alueellamme kasvussa. Lisäämällä tiedotusta, neuvontaa, jätteiden vastaanottopaikkoja sekä tiukentamalla jätehuoltomääräyksiä ja siirtymällä digitaalisten seurantajärjestelmiin, saavutetaan parempia kierrätystuloksia, riippumatta jätteenkuljetusjärjestelmästä.

Lakeuden EKO -lautakunta käsittelee lausunnon kokouksessaan 10.6.2020.

Hasan Pihla

Lakeuden EKO -jätehuoltoviranomainen - Lakeuden EKO -lautakunta toimii jätehuoltoviranomaisena Limingan, Muhoksen, Tyrnävän ja Utajärven kunnassa.